

i dlatego, ażeby zaświadczyć przed wami, że jeżeli z czegokolwiek jestem dumny na świecie, to z tego, chłopcy, że pracowałem z wami i że z wami 6 sierpnia najcięższą decyzję w Polsce powziąłem śmiało.

Decyzja 6 sierpnia, którą obrałem, dała Polsce żołnierza, stworzyła to, czego Polska przedtem nigdy nie miała, — siłę i, chcę wierzyć, dała może inny typ człowieka.

Ja, moi chłopcy, dumny być mogę, bo dnia 6 sierpnia rozpocząłem karierę bajeczną i nieznaną w dawnej Polsce, karierę człowieka, który z człowieka nieznanego, człowieka, od którego wszyscy uciekali, stałem się człowiekiem, którego cała Polska ma obowiązek witać, jako Naczelnika Państwa. Moi panowie, tak bajeczną i błyskawiczną karierę rzadko się w życiu narodów spotyka; trzeba, powiadają, do tego szczęścia; szczęście mam, ale chciałbym dodać, że trzeba czegoś innego.

Ja, moi panowie, swój egzamin życiowy zdałem.

Natomiast chciałbym, moi panowie, by każdy z was, kładąc się do grobu, tak samo dumnie o sobie mógł te same słowa powiedzieć: «Zdałem egzamin życiowy».

W JEDNODNIÓWCE WILEŃSKIEJ «DZIEN AKADEMIKA»

(15 sierpnia 1922 r.)

«Bratnia Pomoc Polskiej Młodzieży Akademickiej Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie», chcąc wydać swoją jednodniówkę, zwróciła się do Piłsudskiego z prośbą o autograf. Piłsudski, czyniąc temu zadość, napisał 15 sierpnia 1922 poniżej przytoczone słowa, które podajemy według wydawnictwa Jednodniówka «Dnia Akademika», Wilno 1922, str. 7.

Jestem niemłodym, życie miałem niełatwe, więc wiele złud i iluzji musiałem się wyzbyć i zgubić na swej drodze życiowej, a jednak są rzeczy, są sprawy, które mię wzruszają i przejmują, jak gdybym był bardzo i to bardzo młodym, ba, nawet dziecinnym. Do takich spraw, do takich prac należy wszystko, co jest związane z Uniwersytetem Wileńskim. Może dlatego, że należy to do uczuć, najbardziej bezosobowych, najbardziej bezinteresownych w mojej duszy. Czuję się zawsze, jakby małym sztućką, gdy się do murów, na szczęście tak zmienionych¹⁾ zbliżam.

J. Piłsudski.

¹⁾ Mowa o gimnazjum rosyjskim, do którego uczęszczał Piłsudski, a które mieściło się w gmachu dzisiejszego Uniwersytetu Wileńskiego.